

Sprawozdanie z prac za rok 2014 dla projektu

„Archiwa Przełomu 1989–1991”

1. Powołanie Zespołu Koordynacyjnego

26 lutego 2014 r. szefowie Kancelarii Senatu i Prezydenta RP podpisali *Zarządzenie w sprawie nadania Regulaminu Działania Zespołu Koordynacyjnego Projektu*.

Decyzją nr 1 z dnia 26 lutego 2014 r. Zarząd projektu wyznaczył skład Zespołu Koordynacyjnego Projektu „Archiwa Przełomu 1989–1991” spośród pracowników Archiwum Prezydenta RP i pracowników Archiwum Senatu (po 3 osoby z każdego archiwum).

2. Spotkania Zespołu Koordynacyjnego

Udział w posiedzeniach Zespołu Koordynacyjnego, który zbierał się na przemian w Kancelarii Prezydenta RP i Kancelarii Senatu. W okresie sprawozdawczym główną uwagę w pracach Zespołu Koordynacyjnego skupiono na modernizacji portalu projektu, testowaniu aplikacji Hermes, pozyskiwaniu nowych materiałów i organizację wyjazdów promocyjnych i merytorycznych do instytucji archiwalnych na terenie kraju w celu rozpoznania i pozyskania na potrzeby projektu nowych archiwaliów.

3. Inauguracyjne spotkanie Rady Programowej projektu „Archiwa Przełomu 1989–1991”

28 stycznia 2014 r. w Pałacu Prezydenckim, z udziałem szefa Kancelarii Prezydenta RP Jacka Michałowskiego, szefa Kancelarii Senatu Ewy Polkowskiej, podsekretarza stanu w KPRP Macieja Klimczaka, doradcy Prezydenta RP Henryka Wujca, wicemarszałka Senatu Jana Wyrowińskiego, członkowie Rady Programowej otrzymali akty powołania, które wręczyli szefowie Kancelarii Prezydenta RP i Kancelarii Senatu. Dokonano też wyboru przewodniczącego i sekretarza Rady – prof. dr hab. Andrzej Friszke przyjął funkcję przewodniczącego Rady Programowej, a dr Inka Słodkowska sekretarza Rady.

4. Opracowywanie i digitalizacja zbiorów własnych

W Archiwum Senatu zdigitalizowano w ramach projektu następujące zespoły dokumentacji aktowej:

- posiedzenia plenarne Senatu PRL/RP I kadencji (61 jednostek)
- posiedzenia Prezydium Senatu PRL/RP I i II kadencji (110 jednostek, 96 jednostek)
- Komisja Inicjatyw i Prac Ustawodawczych, I kadencja (posiedzenia) (104 jednostki)
- Komisja Konstytucyjna, I kadencji (87 jednostek)
- Komisja Samorządu Terytorialnego (38 jednostek)
- Komisja Spraw Zagranicznych (39 jednostek)

- Komisja Spraw Emigracji i Polaków za Granicą (10 jednostek)

- nagrania na szpulach magnetofonowych z posiedzeń Okrągłego Stołu (472 jednostki inwentarzowe). Proces nie został zakończony w 2014 roku, jest kontynuowany w 2015 roku.

W tym opracowano tradycyjnie oraz w bazie danych Zeus, a następnie udostępniono w katalogu zasobów on-line portalu www.archiwaprzelomu.pl 61 jednostek aktowych zespołu: Posiedzenia plenarne Senatu PRL/RP I kadencji (proces zostanie zakończony w 2015 roku).

Proces opracowywania obejmuje również sporządzenie słowników osób, miejsc i haseł na poziomie dokumentu dla danej jednostki aktowej.

W Archiwum Prezydenta RP zdigitalizowano w ramach projektu następujące zespoły dokumentacji aktowej:

- protokoły z posiedzeń Rady Państwa

5. Opracowywanie i digitalizacja zbiorów zewnętrznych

W Archiwum Senatu rozpoczęto i znacznie wdrożono proces opracowania technicznego oraz w bazie danych kopii cyfrowych materiałów udostępnionych przez Archiwum Rady Ministrów zespołu: Protokoły ustaleń Rady Ministrów z lat 1989–1991 (157 posiedzeń Rady Ministrów, w materiałach brakuje jednak stenogramów spotkania, nie zostały udostępnione Archiwum Senatu). Proces opracowywania obejmuje również sporządzenie słowników osób, miejsc i haseł na poziomie dokumentu dla danej jednostki aktowej.

Zespół Koordynacyjny reagował w trakcie całego roku na potrzeby wsparcia digitalizacji u partnerów zewnętrznych oraz opracowywanie zbiorów, które wpłynęły w 2014 roku do Archiwum Prezydenta RP i Archiwum Senatu, w wyniku czego rozpoczęto również weryfikację przesłanych aplikacją Hermes materiałów Archiwum Państwowego w Poznaniu. Proces nadal trwa, gdyż realizatorzy projektu postanowili pogłębić poziom opracowania materiałów zgodnie z praktyką przyjętą przy postępowaniu z dokumentacją własną statutową.

W ramach współpracy z Archiwum Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu wypożyczono i zdigitalizowano 56 szpul magnetofonowych z lat 1989–1991 (które stanowią 95 nagrań) należących do Archiwum UMK, w tym również 24 nagrania spotkań i konferencji z lat 1989–1991, które zostaną w dalszej kolejności udostępnione na potrzeby projektu przez Archiwum Uniwersytetu.

W Archiwum Prezydenta RP zdigitalizowano dwie kolekcje prywatne: Pani Hanny Migdy-Pawlak z Warszawy i Pana Włodzimierza Malinowskiego z Tucholi.

Sporządzono także ewidencję plakatów i druków z wyborów 1989 i wyborów 1990, otrzymanych z Biblioteki Narodowej (704 pozycje).

6. Rozwój narzędzi informatycznych

Dopracowano funkcjonalności Aplikacji Hermes, zwłaszcza udrożniono mechanizm transferu danych z aplikacji Hermes do bazy danych Zeus. Rozpoczęto testy narzędzia. Pilotażowymi

zbiorami są zbiory Archiwum Państwowego w Poznaniu przekazane na rzecz projektu podczas IV seminarium.

Zmodernizowano i uzupełniono przewodnik po zasobie „Afrodyta” wykazami zespołów, które powinny zostać zakwalifikowane ze względu na lata 1989–1991 w ramy projektu. W pierwszej fazie ograniczono się do wyszukiwania przez Archiwum Senatu zespołów z baz danych NDAP (za zgodą Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych). Drugi etap, przewidziany na 2015 rok, pozwoli na dołożenie wyników kwerend przeprowadzonych i przesłanych do Archiwum Senatu i Archiwum Prezydenta RP przez partnerów.

Zmodernizowano i dostosowano również formy wyświetlania informacji w „Afrodycie” do nowego portalu i potrzeb użytkowników.

7. Nowy portal internetowy

Prace nad modernizacją portalu trwały od marca 2014 roku. Pierwszym etapem było wybranie motywu wiodącego szaty graficznej. W ogłoszonym jeszcze w 2013 roku konkursie komisja wybrała projekt graficzny studentki z Krakowa, Katarzyny Kwater. Projekt utrzymany został w tonacji trzech kolorów: bieli, czerni i czerwieni, i taka wizja grafiki została przyjęta do dalszych prac.

Wyjazd Zespołu Koordynacyjnego do Krakowa w maju pozwolił na ostateczne określenie nowej struktury portalu. W spotkaniu uczestniczył partner techniczny, tj. Pan Jacek Mirecki, który przejął opiekę nad zagadnieniami technicznymi i informatycznymi nowego serwisu.

Nowy portal składa się z 5 stron internetowych o tytułach: *O nas*, *Wydarzenia i komunikaty*, *Zasoby*, *Dysputy historyczne*, *Młody badacz*. Pozostawiono narzędzia i aplikacje takie jak: Katalog zasobów on-line, Hermes, Afrodyta jako trzon portalu. Przebudowę katalogu zasobów on-line realizatorzy zapowiedzieli na 2015–2016 rok.

Nowy portal to połączenie platformy informacyjnej o projekcie, platformy wiedzy historycznej o dobie transformacji z archiwalną bazą danych. Wizja pierwszej platformy zostanie zaprezentowana na stronie *O nas* oraz *Wydarzenia i komunikaty*. Platforma wiedzy to ostatnie dwie strony, tj. *Dysputy historyczne*, skierowane do badaczy i liderów transformacji, oraz *Młody badacz*, dla uczniów, studentów i młodych miłośników historii i archiwistyki. Platforma bazy danych to strona *Zasoby*, na którą składa się katalog zasobów on-line prezentujący kopie cyfrowe dokumentów, *Afrodyta* prezentująca informacje o zasobie w całej Polsce, *Hermes* umożliwiający katalogowanie zbiorów poza bazą danych *Zeus*.

Wersja testowa portalu została upubliczniona w lipcu w ramach obchodów 25-lecia odrodzonego Senatu i „25 lat Wolności”. Portal w swojej docelowej formie zaczął funkcjonować od listopada 2014 roku.

Prace nad uzupełnianiem treści i ostatnie szlify techniczne nadal są realizowane.

8. IV seminarium ogólnopolskie

Kancelaria Prezydenta RP zorganizowała IV ogólnopolskie seminarium pt. *Przedsiónek wolności – między Okrągłym Stołem a wyborami 4 czerwca 1989. Dwa miesiące, które*

zmieniły Polskę 05 IV-4 VI 1989, które odbyło się 13 maja 2014 w Pałacu Prezydenckim. Seminarium poprzedziło otwarcie wystawy plenerowej przed Pałacem Prezydenckim „Na drodze do wolności. Wybory 4 czerwca 1989 do Sejmu i Senatu w zbiorach archiwów państwowych” przygotowanej przy współpracy KPRP z Naczelną Dyrekcją Archiwów Państwowych. W tym też dniu w Kordegardzie Narodowego Centrum Kultury czynny był punkt konsultacyjny Archiwum Akt Nowych, w którym osoby posiadające pamiątki z wyborów czerwcowych mogły przekazać do tego Archiwum materiały w postaci oryginalnej lub kopii cyfrowej. Wspomniana wystawa przez dwa miesiące była eksponowana przed Dworkiem Prezydenckim w Ciechocinku.

9. Konferencja historyczna

W parlamencie 8 listopada 2014 r., w ramach projektu „Archiwa Przełomu 1989–1991”, odbyła się konferencja „Nasi w Sejmie i Senacie – Obywatelski Klub Parlamentarny 25 lat później”. Otwierając konferencję, marszałek Senatu Bogdan Borusewicz zaapelował do uczestników, członków klubu OKP o współpracę z Archiwami Przełomu, przekazywanie swoich archiwaliów, dokumentów – ich kopii, a także wspomnień z lat przełomu.

Celem konferencji było przypomnienie i podkreślenie szczególnej roli Obywatelskiego Klubu Parlamentarnego w tworzeniu zrębów polskiej demokracji. Obywatelski Klub Parlamentarny tworzyli senatorowie i posłowie, którzy z ramienia „Solidarności” zostali wybrani do parlamentu 4 czerwca 1989 r. Kancelaria Senatu chciała przypomnieć tło historyczne towarzyszące wydarzeniom roku 1989 oraz ludzi, którzy tworzyli historię wolnej Polski.

W spotkaniu uczestniczyło około 35 parlamentarzystów I kadencji Senatu i X kadencji Sejmu, badacze zajmujący się historią najnowszą, byli działacze Komitetów Obywatelskich, dziennikarze doby transformacji.

10. Wyjazdy

Wspólne wizyty w różnych instytucjach przechowujących materiały z przełomu lat 80. i 90 XX w.

- Poznań (11.03.2014 r.): Archiwum Państwowego w Poznaniu (spotkanie, w którym uczestniczyli: Henryk Wujec – doradca Prezydenta RP, Janusz Pałubicki – prezes Fundacji Wielkopolskie Archiwum Solidarności, Lech Dymarski – dyrektor Wielkopolskiego Muzeum Walk Niepodległościowych w Poznaniu oraz Dariusz Dobrzański – pracownik naukowy Instytutu Filozofii UAM), Teatr Ósmego Dnia, Kronika Miasta Poznania

- Kraków (24.04.2014 r.): Archiwum Narodowego w Krakowie, Zarządu Regionu Małopolskiego NSZZ „Solidarność”, Fundacja Centrum Dokumentacji Czynu Niepodległościowego, Uniwersytet Jagielloński, Clear Future (partner techniczny)

- Chojnice i Bydgoszcz (12.06.2014 r.): otwarciu wystawy fotograficznej „Chojnicki przełom 1989–1991” w Centrum Sztuki Collegium Ars, Archiwum Państwowe w Bydgoszczy, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. dr. Witolda Beły, Delegatura Instytutu Pamięci Narodowej

- Białystok (11.07.2014 r.): Archiwum Państwowe w Białymstoku, Archiwum i Muzeum Archidiecezjalne w Białymstoku

Dzięki wizycie w Chojnicach na potrzeby projektu pozyskano kilkadziesiąt zdjęć cyfrowych z wyborów czerwcowych 1989 r. Na miejscu zapoznano się ze zbiorami i z możliwościami ich udostępniania na potrzeby projektu.

11. Nabytki

W 2014 roku zbiory w ramach projektu udostępnił lub przekazał oryginały m.in.: Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej, Archiwum Państwowe w Warszawie, Archiwum Państwowe w Gdańsku, Archiwum Państwowe w Poznaniu, Biblioteka Narodowa. Skarbami ze swoich prywatnych kolekcji podzielili się z nami m.in. Dawid Chrobak, Włodzimierz Malinowski, Hanna Migda-Pawlak, Mariusz Omelańczuk, Jerzy Kośnik.

12. Umowy, koszty, finansowanie

- Kancelaria Prezydenta RP podpisała umowę serwisową dla aplikacji Hermes i ponosi koszty utrzymywania aplikacji oraz zakupiła moduł eksponaty do swojej bazy danych Zeus
- Kancelaria Senatu ponosi koszty utrzymania i modernizacji hostowanego środowiska internetowego (portal internetowy). Pokryła również koszty budowy nowego portalu www.archiwaprzelomu.pl. Zabezpiecza umową serwisową bazy danych Zeus

13. Inne

Do końca 2014 r. współpracę z organizatorami projektu nawiązały 73 instytucje. Do projektu włączyły się także osoby prywatne (46). Dzięki temu dodatkowo projekt wzbogacił się o kolejne prywatne kolekcje.

Sprawozdanie zostało podpisane w dniu 8 kwietnia 2015 roku.

Janusz Kuligowski

Dyrektor Archiwum Prezydenta RP

Robert Kubaś

Kierownik Archiwum Senatu